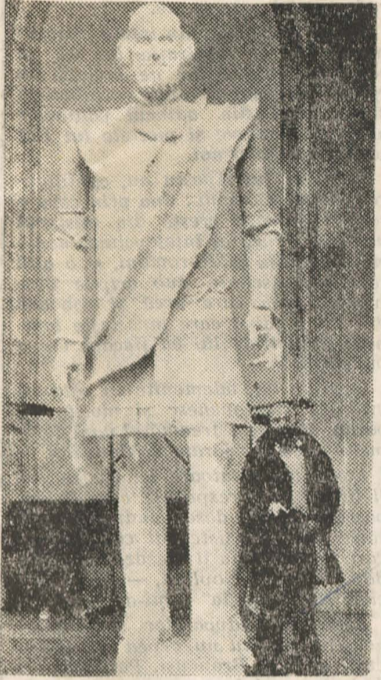

Exemplu de talent și voință

Este greu să scrii despre un om care nu mai există și pe care l-ai respectat profund, în ciuda unor contradicții sau neînțelegeri, legate mai ales de aspecte utile ale vieții, nu de legăturile secrete, puternice și definitive ca sculptor, ca român, ca moldovean.

Cred că fiecare dintre noi, cei ca-

re l-am cunoscut pe Apostu, l-am iubit și l-am admirat, fiecare în felul lui, căci, atât ca artist cât și ca om, a fost un personaj deosebit, ieșit din comun.

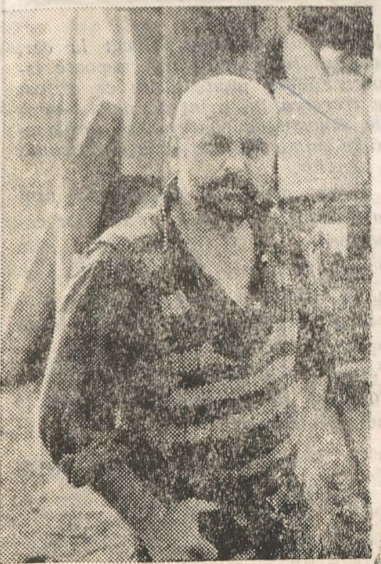
Pentru noi, cei mai tineri, Apostu a fost, și cred că va rămâne în continuare pentru unii, cel mai puternic exemplu de talent și de voință, ca o forță a naturii, într-o continuă luptă, cu el însuși, cu viața, cu meseria, cu destinul său.

Este greu și trist de exprimat mîhnirea și golul rămas prin plecarea acestui om, care a dat fiecăruia câte ceva, care deși nu a trăit mulți ani, a lăsat imens după el. Și poate că timpul va ști să-i găsească locul pe care îl merită.

Cred că moartea lui Apostu a lăsat o infirmitate în sufletul artiștilor români, care l-au cunoscut și ce l-au iubit.

Mulțumim doamnei prof. Dumitru Apostu, sora marelui sculptor originar de pe meleagurile Bacăului, pentru bogatul material documentar oferit redacției noastre. Precizăm că împreună cu sora artistului și cu fiilala U.A.P. Bacău am încercat deseori să repunem în drepturi legitime opera și personalitatea lui GEORGE APOSTU, dar a fost imposibil. O facem acum.

Trăiești întotdeauna intens momentul în care descoperi un artist mare pe care cu o secundă înainte îl ignorai. L-am trăit vizitînd o expoziție a lui George Apostu*).

Cuvîntul pe care mi l-a sugerat acest prim contact a fost cel de **prezență**. O formidabilă prezență. Sculpturile dau rareori această impresie de a fi aici, de a exista. Ori, sculpturile lui Apostu trebuiesc luate în seamă, trebuie să te adaptezi realității lor, ființei lor, chiar de nu-ți sint pe plac.

S-ar putea crede că prezența lor se impune prin materie: piatra, dar mai ales lemnul, stejarul masiv. În zilele noastre nu ești obișnuit să fii confruntat unor astfel de opere care cer sculptorului o forță, o energie, un curaj ieșit din comun. Te afli dintr-o dată în fața unor sculpturi mai înalte decît tine și care, într-un anumit fel, îți dau senzația de a fi încă arbore, adevărat lemn de arbore cum ar fi spus la Palice, dar aici lapalissada este potrivită, căci materia lor este vie, organică, în creștere.

Ne-am înșela însă dacă am atribui doar materialului folosit prezența operelor lui Apostu. Nu trebuie să uităm autenticitatea inspirației. Căci Apostu, cel puțin în operele de maturitate, nu și-a pus niciodată problema stilului, a dilemei între figurativ și abstract.

Trăim o epocă în care artistul este pus la încercare. Cîți artiști n-au suferit crezînd că pentru a fi mare trebuie să cauti noul? Cine n-a pierdut timp încercînd să-și elaboreze un stil diferit, de frică să nu fie comparat altuia, să nu fie catalogat, plasat în cutare zonă de influență? Cîți n-au eșuat pînă la urmă, în funcție desigur de propria lor implicare în problemele formale, cînd le-ar fi fost de ajuns — ceea ce este un fel de a vorbi! — să-și regăsească sufletul.

Apostu ignora în mod evident ace-

ste probleme paralizante. El a ucenicit cu rivnă, a pătruns toate tehnicile sculpturii, a trecut chiar și prin sinistru școală a realismului — socialist căruia i-a acordat, cu ironie, atît cît era nevoie pentru a supraviețui ca artist; dar, în același timp, el s-a întors la sine, spre profunzimile rădăcinilor lui de țaran din Carpați care i-au transmis o energie imemorială. Și trebuie să amintesc că, avînd bucuria de a-l întîlni pe Mircea Eliade, care scrisese cu ani în urmă un text minunat despre un alt celebru sculptor român, Brîncuși, l-am întrebat ce gîndește despre Apostu. Mi-a răspuns: „Inspirația îi vine din neolitic”.

sale, tratată de nenumărate ori: **Tată și Fiu**. Tată ce spune artistul însuși: „Prin 1963 sculptasem în piatră cîteva **Maternități**, în forme rotunde, cilindrice. Privindu-le bine, mi-am dat seama că gestul matern este prea posesiv, prea carnal, și că nu se pretează unei interpretări spirituale pe care vroiam s-o dau sculpturilor mele. M-am gîndit atunci că tema **Tată și Fiu** este mai conformă aspirațiilor mele. Ce ne aduce un tată? Mindria, demnitatea umană, forța virilă și protecția. El are autoritatea și prestigiul. El ne prepară pentru încercările vieții. Ne transmite propria lui lege morală și tradițiile strămoșești, ne învață curajul, perseveren-

se poate citi și forma unei cruci. Îmi vine în munte o imagine care vorbește de la sine: în grădina de la Băneasa, Apostu plasase una lângă alta două variante ale ciclului **Tată și Fiu**. Prin jocul formelor, intervalul de aer, de transparență, dintre cele două lucrări lua forma crucii. Dar de fapt toate lucrările din acest ciclu, prin poziția Fiului în fața Tatălui, alături de el sau în inima lui, au de asemenea forma unei cruci.

Poate că-i abuziv să „citesc Crucea în aceste forme, Crucea — cea mai autentică paternitate, dar este suficient să vezi numeroșii **Christi** sculptați de Apostu pentru a te convinge de forța credinței lui. Sint cei mai frumoși **Christi** pe care îi cunosc.

Mai toți sint lipsiți de brațe, dar poziția picioarelor sugerează crucea. Și rămîi uluit de aceste istorii complete ale Pașunii lui Hristos pînă în clipa Învierii. Căci asta sint **Christi** lui Apostu. Verticalitatea lor ilustrează teribila trecere spre moarte, cea mai îngustă dintre toate porțile, mult mai îngustă decît cea poartă dintre coapsele unei femei, care ne deschide drumul spre viață. Picioarele parcă țintuite și contorsionate ajung să sugereze prezența de neuitat a Crucii. Iar unul dintre acești **Christi**, cu chipul abia schițat, poartă în ochi durerea și frica de moarte, pasajul nocturn în apele morții, și în același timp o lumină ușoară, subtilă, ca un semn al așteptării Învierii.

Trebuie să fii un mare artist, să ai o viață spirituală intensă, pentru a fi capabil de astfel de sinteze.

Jean-Pierre MAUREL

* Expoziția de la Spațiul ACNAV, Paris, octombrie 1985.

** Citatele sint extrase din cartea consacrată de Ionel Jianu lui George Apostu, ed. Mayer, Paris 1985.

Cei mai frumoși Christii pe care îi cunosc

Apostu pune această înțelegere a cosmicului, a forței aspre a vieții, în slujba unei experiențe spirituale. Și aici se află, misterioasă, adevărata cheie a prezenței operelor lui.

Pentru că am vorbit de Brîncuși, este evident că el a fost și rămîne un maestru pentru Apostu. Dar, în timp ce primul a evoluat spre o prodigioasă puritate formală, pe cel de al doilea l-a preocupat înainte de toate exprimarea și transmiterea unei spiritualități universale. Subliniez: **universală**. Sculptura lui Apostu nu formulează stări sufletești, oricît ar fi ele de autentice și de bogate. Ca în timpurile primitive, artistul se dă la o parte cu discreție, după ce a servit de creuzet.

Această atitudine este izbitoare într-una din temele centrale ale operei

rența și responsabilitatea. Sub pavăza lui devii om. Iată ce am vrut să exprim prin ciclul **Tată și Fiu**. Stejarul mi s-a părut a fi lemnul care se preta cel mai bine concretizării acestor idei (**).

Expoziția din Paris prezintă vreo duzină de versiuni ale acestei teme: sculpturi înalte, a căror verticalitate este accentuată de absența de ronde-bosse, fără chip, forme de o desăvîrșită simplitate. Ni se oferă aici un univers concret, și reiau o altă frază a lui Apostu: „Încerc să ajung prin sculptura mea la o armonie între gînd și materie. Cred că forma trebuie să îmbrace ideea, așa cum cuvîntul dă țircoale gîndului. Simplitatea formei este gîndul dus pînă la capăt”.

Și mă întreb, oare „gîndul dus pînă la capăt” nu este chiar Crucea? În mai toate versiunile de **Tată și Fiu**

ca să țină hangul tăfîne-su, chemat după cină de moș Toader să ne cinte, îl așeza pe pat, fiindcă masa era prea înaltă pentru el.

Și am înțeles vorba lui Apostu că „cine-și cunoaște meseria respectă materialul — arborele, piatra, care au o viață a lor, dinainte de a noastră”, abia cînd mi-am adus aminte cum ne puneam tata să cărăm, cu niște opinteli care ne scoteau sufletul, din stiva de trunchiuri pe cîte unii, ca să-i punem la adăpost. Cînd noi ne miram (cu o mirare nu cu totul dezinteresată) de ce nu-i tăiem, tata ne explica: „Aista-i bun di stîlchi di porți, istalanț di costoroabi...” Și mi-am adus aminte de ziua cînd șase boi au adus firși (căci pe car nu-l puteau încărca) un trunchi uriaș, pe care vreo zece oameni abia l-au putut așeza ca grindă la beciul nostru, care mai durează și azi, după mai bine de o jumătate de veac, adăpostind acum doar niște biete butoaie goale.

Atunci l-am înțeles eu pe Apostu, cînd am priceput că e un om de la apa Tutovei, din sămînta căpitanului de război Neculai, cel care și-a pierdut un ochi pentru o țigancă frumoasă la „Fințina dintre plopi”, nu departe de hanul Ancuței.

Și am mai înțeles că mai este nădejde să nu pierim în mișelia „acelor vremi de acum”. Și că ce scriu eu acum nu e niciicît literatură, ci doar adevăr vechi.

Cicerone POGHIRC

Revelația omului și a operei

s-o putem uita mai repede. O lume a lemnului, a copacilor, a căror ciclică defrunzire și reînflorire i-a dezvăluit omului neolitic ideea nemuririi, o lume a colindei și a baladelor transmise din tată în fiu ca cheazăie a unei spiritualități vii, nu literară moartă, de plumb.

Apostu, cu statura lui cioplită în lemn, trecea printre noi, se îngrijea să ne simțim bine, oferea cîte un pastel u-

Am constatat că sintem de pe aceeași vale a Tutovei, din sudul „Moldovei cu stejari și cetini”, că părinții noștri se cunoșteau și aveau aceeași prietenii: pe alde Dumitrașcu de la Șendrești, pe moș Toader Borș de la Lălești, după a cărui miere adunată din trei sute de stupi și vestită în tot țîntul ne aduceam cu trăsura cu poclit cale de șapte dealuri, suite cu înfocare de Păsărica, iapa cea inimoașă

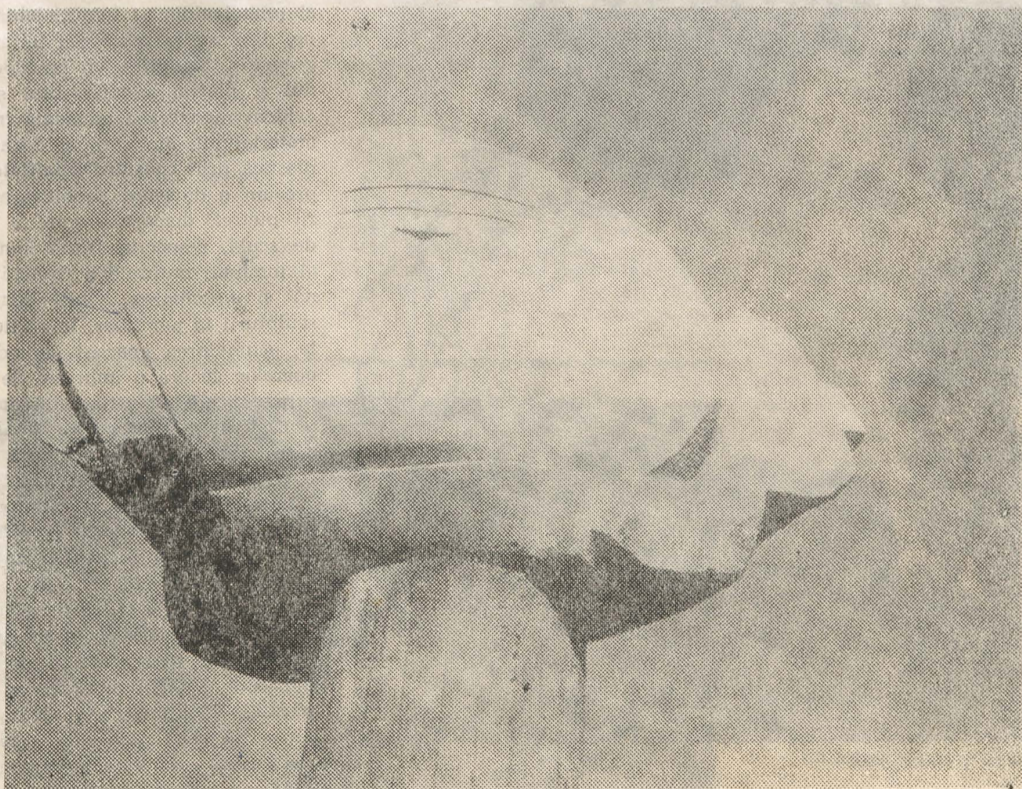
nora care rămăseseră cu ochii țintîți la el, apoi la plecare a venit cu un **Christ mare**, cioplit în lemn și l-a oferit Doamnei, care făcuse imprudentă să spună prea entuziast cît de mult îi place.

În plimbarea lui domoală, discretă (de parcă el ar fi fost musafirul), s-a oprit cîteva minute și lîngă mine, care atunci îi fusesem prezentat.

— „Dumneata vii pe la biserică, mi se pare”. (Voia să știe dacă ochiul lui de sculptor nu-l înșeală). „Da” de pe unde ești dumneata?”

care nu suferea să-i ig înainte rarele mașini ante-belice aflate pe șosea.

Și atunci am înțeles că parcul cu minuni al lui Apostu îmi amintea de ograda lui Moș Toader Borș, de casa cu ceardac și stîlpi înflorați stingaci; cu prepeleci în fața chilerului, plini de oale smălțuite sfioș; cu livada plină de buduroaie alcătuite din frînturi de trunchiuri de copaci care se pierdeau printre pomii deși ce-și odihneau în crăcane crengile, ca să nu se rupă de greutatea roadelor. Și mi-a sunat în urechi țambalul puradelului care,

● GEORGE APOSTU — „OGLINDA SOARELUI”

